

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних відносин
"Українська асоціація економістів-міжнародників".

**INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT**
**МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ
ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

Матеріали
III Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, Україна, 20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

УДК 339.9+502/504
М 58

Рецензенти:

Дурановські Войцех Хенрик – PhD, Опольський університет (м. Ополь, Польща);

Таранюк Леонід Миколайович – д-р екон. наук, професор, Сумський державний університет (Україна)

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського державного університету
(протокол № 4 від 20 жовтня 2022 року)*

International Economic Relations and Sustainable Development
М 58 (Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток) : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 20 травня 2022 року / за заг. ред. Ю. М. Петрушенка, М. Д. Домашенко. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 103 с.

The collection consists of the materials from III International Scientific Conference «International economic relations and sustainable development» of Sumy State University, which presented the results of the research carried out in different countries, in such scientific areas as international economic relations, international cooperation and economic diplomacy, economics of nature management and sustainable development, strategic directions for sustainable development providing, International economic relations impact on sustainable development and others.

For scientists, lecturers of higher education institutions, students, graduates and everybody, interested in the scientific and practical problems of modern economics.

До збірника ввійшли матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні економічні відносини та сталий розвиток» Сумського державного університету, в яких наведені результати наукових досліджень, виконаних у різних країнах, із таких наукових напрямків, як міжнародні економічні відносини, міжнародне співробітництво та економічна дипломатія, економіка природокористування та сталого розвитку, стратегічні напрями забезпечення сталого розвитку, вплив міжнародних економічних відносин на сталий розвиток та інші.

Для науковців, викладачів закладів вищої освіти, студентів, аспірантів та всіх, хто цікавиться науково-практичними проблемами сучасної економіки.

УДК 339.9+502/504
© Сумський державний університет, 2021

Організатори конференції:

"Ukrainian Association
of International
Economists "

Співорганізатори конференції:

Інститут науки і техніки Хенань, (м. Хенань, Китай)

Університет прикладних наук Цвіккау (м. Цвіккау, Німеччина)

Інноваційний університет Collegium Mazovia (м. Седльце, Польща)

Вища школа економіко-гуманітарна (м. Бельсько-Бяла, Польща)

Опольський університет (м. Ополе, Польща)

Центр соціальних інновацій Єзуїтського університету (м. Краків, Польща)

Інститут технологій та бізнесу в Ческе-Будейовицях, (м. Прага, Чеська Республіка)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 Міжнародні економічні відносини SECTION 1 International economic relations

<i>Хомутенко Л. І.</i> Функціонування ТНК на сучасній міжнародній арені	7
<i>Marekha I.S., Bondarenko S.I.</i> Gender differentiation on the international labour market	8
<i>Дробязко А. О.</i> Структура та цілі маркетингової товарної політики	10
<i>Демиденко Є.Г.</i> Перемовини як дипломатичний інструмент: українські реалії	13
<i>Joel Ata-Baah</i> Integration of international economic markets	15
<i>Хомутенко Л. І., Григорович А. М.</i> Досвід розвинених країн в міжнародному трансфері технологій	16
<i>Мареха І.С., Новгородцева М.О.</i> Міжнародні злиття та поглинання	20
<i>Shevtsova V.M.</i> Problems and features of the country's external public debt management. Ukrainian experience	22
<i>Marekha I.S., Yavor P.V.</i> The place of ukraine in the eu integration processes	26
<i>Shcherbyna T., Kernychnui V.V.</i> Import policy: general goals and current problems of ukraine	28
<i>Zamora O.M., Hyrman D.A., Stanislaw Alwasiak</i> Analysis of world financial markets and their development trends	28
<i>Котенко Н.В., Бондаренко А.І.</i> Аналіз діяльності інститутів спільного інвестування в Україні	30
<i>Воронцова А.С., Твердохліб Д.С.</i> Головні проблеми інвестиційної привабливості економіки України	32
<i>Коротка М.Ю.</i> Розвиток франчайзингової діяльності під час глобальних економічних коливань	36
<i>Кулік А. О</i> Перспективи розвитку Україно-Китайських торговельних відносин на сучасному етапі	38
<i>Dryhola J.</i> Operations in the foreign exchange market	40

РОЗДІЛ 2
Економіка сталого розвитку
SECTION 2
The economics of sustainable development

<i>Romaniuk Y., Kurbatova T.</i> Electricity demand management mechanisms	42
<i>Yurchenko A., Yarova I.</i> Modern sustainable logistics trends	44
<i>Dubovych R., Smolennikov D.</i> The system of motivation of personnel at industrial enterprises in the context of global challenges	46
<i>Хомутенко Л. І., Ганжала К. С.</i> Особливості міжнародного регулювання міграції трудових ресурсів	48
<i>Korobko S.O.</i> Labour migration	51
<i>Sheremet A., Smolennikov D.</i> Financial management system as a tool for sustainable development of agricultural enterprises	52
<i>Тулякова А.О., Замора О.М.</i> Міграція робочої сили та її регулювання	54
<i>Голоха А.Р., Щербаченко В.О.</i> Вимушена міграція українців через Російсько-Українську війну	56
<i>Школа В.Ю., Домащенко В.С.</i> Оцінка сталого розвитку та економічної стійкості сільського господарства: досвід ЄС для України	58

РОЗДІЛ 3
Вплив міжнародних економічних відносин на сталий розвиток
SECTION 3
The impact of international economic relations on sustainable development

<i>Домащенко М.Д., Гордієнко І.С., Прокопенко О.В.</i> Особливості українських міграційних процесів та вплив Російсько-Української війни на них	62
<i>Хомутенко Л.І., Тулякова А.О.;</i> Соціально-економічні виклики для майбутнього України у зв'язку з міграцією українського населення в період війни	65
<i>J. Ata-Baah</i> Role of international labor organisation in regulation of labor migration	67

<i>Лапшина М. Ю.</i> Переговорний процес отримання статусу кандидата в ЄС	70
<i>Petrenko S</i> Hert hofstede's model as a tool of cross-cultural analysys	72
<i>Marekha I.S., Sliusarenko A.D.</i> Global financial and economic crises of XX century and their consequences	75
<i>Таранюк Л.М. Рубаненко К.І. Цю Х.</i> Головні перешкоди та шляхи поглиблення співробітництва України та ЄС	78
<i>Lisniak B. A., Zamora O. M., Duranowski W.</i> The reaction of European diplomacy to the Russian invasion in Ukraine	80
<i>Yurchenko A., Domashenko M.</i> Diplomacy and economics of the Russia-Ukraine war	82
<i>Сахно О.О.</i> Оцінка конкурентоспроможності вітчизняної агропромислової продукції на світовому ринку	84
<i>Тулякова А.О., Хомутенко Л.І.</i> Соціально-економічні виклики для майбутнього України у зв'язку з міграцією українського населення в період війни	87
<i>Воронцова А.С., Єрмоленко А.О.</i> Проблеми міжнародного співробітництва українських експортоорієнтованих підприємств: крос-культурний аспект	89
<i>Зорін О. О.</i> Особливості фінансування угод М&А на міжнародному ринку	92
<i>J. Ata-Baah</i> The role of commercial diplomacy as part of economic diplomacy	95
<i>Hontar K., Yarova I.</i> Tourism as a leading direction of the Turkish service market development	97

///

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Здобувач **Сахно О.О.**
Сумський державний університет, Україна

Протягом періоду своєї незалежності Україна була та залишається аграрною країною, тоді як вітчизняна сільськогосподарська продукція є затребуваною як в країнах Європи, так і в Північній та Південній Америці. Вітчизняну продукцію також споживають в окремих країнах Азії та Африки. На основі того, що сільськогосподарська продукція є досить затребуваною то аграрним підприємствам важливо знаходити баланс та забезпечувати конкурентоздатність вирощуваної продукції на зовнішньому ринку, враховуючи політичні та економічні шоки. Поточна кліматична ситуація у світі, а також інші наслідки макро та мікроекономічних факторів змушують агропромисловий бізнес переорієнтувати діяльність, удосконалювати

технологію виробництва, додатково фінансувати удобрення ґрунтів, та інше. Всі ці та багато інших інструментів імплементують у свою діяльність виробники аграрної продукції з метою зміцнення конкурентних переваг та нарощення прибутку.

Враховуючи сучасні умови господарювання сільськогосподарських підприємств особливу актуальність набувають проблеми розробки організаційно-економічних механізмів, моделей і методів аналізу та оцінки рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Одні із науковців вважають необхідним удосконалити методику оцінки (Савченко, 2020), а інші розробляють достовірні алгоритми такої оцінки, для врахування всіх можливих параметрів (Брінь, 2021)

Серед значного кола методів оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, ми поділяємо думку з іншими авторами, адже запропонована ними методика найбільш точно може відобразити переваги кожного із її видів індекс Лафея (LFI) (Шубровська, Прокопенко, 2020).

Розрахунок індексу LFI буде відбуватися на основі даних Державної служби статистики у розрізі кожної товарної групи експорту та імпорту сільськогосподарської продукції. Методика розрахунку індексу полягає у різниці нормованого торговельного балансу (у розрізі окремої товарної групи) і всіх товарів, які виробляються в Україні. Для того, щоб розрахувати конкурентоспроможність вітчизняної (i) продукції (j) за основу було взяти таких розрахунок:

$$LFI_j^i = 100 \times \left(\frac{x_j^i - m_j^i}{x_j^i + m_j^i} - \frac{\sum_{j=1}^N (x_j^i - m_j^i)}{\sum_{j=1}^N (x_j^i + m_j^i)} \right) \times \frac{x_j^i + m_j^i}{\sum_{j=1}^N (x_j^i + m_j^i)}, \text{ де} \quad (1)$$

x_j^i та m_j^i – експорт та імпорт товару j країною i відповідно;

N – загальна кількість товарів, що торгуються.

За допомогою індексу LFI можна визначити внесок окремого товару (наприклад, зернових культур) у нормальний торговельний баланс України. Де, позитивне значення індексу свідчить про наявність порівняльних переваг, тоді як від'ємне значення є фактом того що така продукція не є конкурентоспроможною поміж інших товарів, які реалізують на зовнішньому ринку.

Відповідно до формули 1 було визначено конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції протягом 2013-2022 років, тоді як 2022 рік представлений в результаті експортних операцій лише у січні

2022 року, проте отримані результати є репрезентативними адже в повній мірі виражають торговельні показники. У таблиці 1, визначені ті товарні групи є конкурентоздатними.

Таблиця 1 - Результати розрахунку конкурентоспроможності товарних груп вітчизняного експорту сільськогосподарської продукції за індексом LFI за період 2013-2022* років

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
02	-0,131	0,134	0,363	0,43	0,499	0,531	0,575	0,51	0,474	0,523
04	0,372	0,363	0,4	0,378	0,483	0,411	0,311	0,149	0,014	0,044
10	4,787	5,733	7,737	8,151	7,301	7,415	9,385	9,377	8,94	12,855
11	0,091	0,092	0,136	0,162	0,177	0,154	0,171	0,124	0,068	0,084
12	1,351	1,279	1,648	1,701	2,01	1,701	2,21	1,512	1,478	0,47
14	0,041	0,078	0,072	0,036	0,026	0,035	0,051	0,047	0,012	0,014
15	2,484	3,268	4,084	5,129	5,03	4,476	4,476	5,57	4,857	7,014
17	0,146	0,082	0,176	0,412	0,432	0,326	0,194	0,186	0,063	0,072
19	0,184	0,206	0,237	0,179	0,223	0,148	0,103	0,096	0,105	0,105
20	0,125	0,062	0,089	0,052	0,06	0,023	0,035	-0,017	-0,032	0,006
23	0,538	0,806	1,095	1,157	1,041	1,095	1,282	1,343	1,034	1,591

*Примітка: 02 м'ясо та їстівні субпродукти; 04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед; 10 зернові культури; 11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості; 12 насіння і плоди олійних рослин; 14 рослинні матеріали для виготовлення; 15 Жири та олії тваринного або рослинного походження; 17 цукор і кондитерські вироби з цукру; 19 готові продукти із зерна; 20 продукти переробки овочів; 23 залишки і відходи харчової промисловості; *- станом на січень 2022 року*

Джерело: авторські розрахунки

Результати демонструють, що найбільш конкурентоздатними товарними групами на світовому ринку є зернові культури (10), жири та олії тваринного або рослинного походження (15) адже такі індекси є позитивними а їх значення знаходиться в межах 2,263-12,855 пунктів та 2,158-7,014 пунктів відповідно протягом 2013-2022 років.

Меншу конкурентоздатність мають насіння і плоди олійних рослин (12) (а індекс LFI такої сільськогосподарської продукції має діапазон від 0,47 до 2,21 пунктів) та залишки відходів харчової промисловості (0) де максимального значення індекс набуває у 1,343 у 2020 році (високий індекс 2022 року не варто порівнювати у загальній сукупності).

Також є такі товарні групи над конкурентоздатністю яких варто попрацювати враховуючи їх потенціал, зокрема шляхом дотримання стандартів якості такої сільськогосподарської продукції. Зокрема це стосується таких товарних груп як: м'ясо та їстівні субпродукти ($LFI_{max} =$

0,575); молоко та молочні продукти, яйця птиці та натуральний мед ($LFI_{max}=0,516$); цукор і кондитерські вироби з цукру ($LFI_{max}=0,432$).

Що стосується таких товарних груп як: рослинні матеріали для виготовлення ($LFI_{max}=0,078$); продукти переробки овочів ($LFI_{max}=0,125$); продукція борошномельно-круп'яної промисловості ($LFI_{max}=0,177$); готові продукти із зерна ($LFI_{max}=0,575$) то тут вважаємо необхідно розробляти додаткові стратегії просування сільськогосподарської продукції за допомогою ефективних маркетингових рішень.

Отже, оцінка конкурентоздатності товарних груп сільськогосподарської продукції підтвердила, що Україна має великий аграрний потенціал, а наша продукція є затребуваною на світовому ринку сільськогосподарських товарів. Проте існують і ті проблемні аспекти, які заважають та/або стримують належний розвиток експорту сільськогосподарської продукції, хоча така переважає за ціною та кількістю, проте необхідно розпочати роботу над якістю її продукції, і тоді співпраця з міжнародними партнерами відкриє нові ринки збуту для сільськогосподарської продукції.

1. Брінь П. В. Конкурентоспроможність підприємства: сутність, показники та методичні засади динамічної оцінки / П. В. Брінь, М. Н. Нехме // Причорноморські економічні студії. – 2021. – Вип. 64. – С. 36–43.

2. Савченко, С. М. Критичний аналіз наявного методичного інструментарію оцінювання конкурентоспроможності підприємств/ С. М. Савченко // Економіка та держава. – 2020. – № 7. – С. 79–84 .

3. Шубравська О. В., Прокопенко К. О. Вплив агрокорпорацій України на стан торговельного балансу держави. Економіка та прогнозування. – 2020. – № 1. – С. 111–127.

Тип міграції, пов'язаний з переселенням людей у пошуку притулку від загроз, спричинених воєнними або іншими обставинами надзвичайного